

Remissvar

Arlöv 2020-06-24

Dnr. M2020/00660/R

Remissvar angående Förslag gällande förbud mot användning av växtskyddsmedel inom vissa områden och miljöstraffavgift för överträdelse av förbuden.

(Dnr. M2020/00660/R)

Vi på Miljöcenter i Malmö AB har beretts möjlighet att avge yttrande avseende denna promemoria och vill avge följande synpunkter.

Miljöcenter AB är ett företag som utvecklar och marknadsför produkter för hem och trädgård i Europa, med Norden och Sverige som vår hemmamarknad. Vi har över 20 års erfarenhet av försäljning av bekämpningsmedel via återförsäljare till konsument. Under dessa år har vi utvecklat en god insikt i hur produkterna säljs i butik samt hur produkterna används i koloniträdgårdar, hemträdgårdar samt i inomhusmiljöer.

Vi anser att den grundläggande tanken om att värna om människans hälsa och miljön är en självklar utgångspunkt. Vi anser dock att nuvarande regelverk redan tar hälsa och miljö i stor beaktning och därför avstyrker Miljöcenter AB förslaget i sin helhet och lämnar nedanstående skäl.

Bristfällig rättsgrund

Promemorian saknar en transparent och tydlig beskrivning av rättsgrunden för det aktuella förslaget.

För att införa villkor för ett produktgodkännande avseende begränsningar för privat bruk krävs enligt Växtskyddsmedelsförordningen en riskbedömning. Enligt utvärderingsprinciperna i bilaga 6 till förordningen måste det påvisas att det föreligger oacceptabel risk för den avsedda användarkategorin för att en sådan begränsning ska kunna införas.

Ett godkännande av växtskyddsmedel får endast begränsa handel eller användning av medlet i medlemsstaten om riskbedömningen visar ett reellt behov av riskminskningsåtgärder i det enskilda fallet eller om det föreligger nationella jordbruks- och miljöförhållanden samt klimatförhållanden som motiverar att växtskyddsmedlet ej kan godkännas enligt samma villkor som i andra medlemsstater.

Ovanstående innebär att begränsningar i form av villkor för växtskyddsprodukten måste motiveras i det enskilda fallet. Det är märkligt att promemorian föreslår att denna enskilda utvärdering kan förbises och ersättas med ett generellt förbud som grundar sig på att alla aktiva substanser i växtskyddsmedel potentiellt sätt utgör en risk vid privat användning.

EU:s strategi om hållbar bekämpningsmedelsanvändning (direktiv 2009/128/EG) är ett av huvudargumenten i förslaget till en begränsning av växtskyddsmedel för privat bruk.

Frågan om användarvillkor och begränsning prövades av regeringsrätten i mål "RÅ 2005 ref. 2" som gällde ett allmänt begränsningsvillkor för privat bruk av samtliga växtskyddsmedel innehållande aktiva substansen glyfosat.

Regeringsrätten bedömde i detta mål att beslut om användningsvillkor får fattas efter en individuell riskprövning av berörda bekämpningsmedel och får inte utgå från en generell uppfattning om risker från Kemikalieinspektionens sida. Vidare bedömde rätten att ett nationellt beslut om att begränsa konsumentanvändningen av ett medel innebär ett handelshinder för handeln med växtskyddsmedel som EU:s regler om godkännande avser att undanröja.

Avsaknad av skäl till införande av förslaget

Promemorian saknar en saklig beskrivning över vilka faktiska hälso- eller miljöproblem som uppstår vid privat användning av varje enskilt växtskyddsmedel.

Det anges i promemorian istället att ett förbud leder till minskade risker för människors hälsa, minskad frisk för förorening av yt- och grundvatten samt minskad risk för insekter, fåglar och däggdjur. Då det i promemorian inte framgår något underlag eller annan relevant information som kan styrka detta påstående framstår påståendena som ogrundade och högst generaliserande.

Följande påstående för ett förbud förs fram i promemorian:

"minskad risk för människors hälsa"

Skälen som framförs är generella och växtskyddsmedel beskrivs som en potentiell hälsorisk utan att någon utredning i ämnet presenteras.

Vid vår genomgång av Giftinformationscentralens årsrapport 2019 framgår det tydligt att de vanligaste akuta förgiftningsfall/förgiftningstillbud med kemikalier avser hushållskemikalier och rengöringsmedel. Tillbud kopplade till bekämpningsmedel är extremt få i förhållande till övriga kemikalier och de vanligaste tillbud är kopplade till insekts-, råttgift och myggmedel, dvs biocidprodukter. Detta torde tyda på att växtskyddsmedel är väl reglerade genom nuvarande regelverk samt att tillräcklig information om handhavande samt risker är tillgängliga för användarna.

"minskad risk för förorening av yt- och grundvatten"

Under 2018 genomfördes en studie där dagenvattenprover från olika lokaler i tätbebyggda områden analyserades. Promemorian hänvisar till denna studie och att restvärde av glyfosat och dess nedbrytningsprodukt AMPA förekom i analyserna. Dock verkar det inte finnas någon data gällande förorening av yt- och grundvatten avseende övriga aktiva substanser i växtskyddsmedel. Att motivera striktare reglering av alla växtskyddsmedel baserat på en studie avseende endast två substanser är bristfälligt och kan då inte motivera det förslag som föreligger.

"minskad risk för insekter, fåglar och däggdjur"

Promemorian saknar underlag avseende vilka risker som privat användning av växtskyddsmedel kan medföra för insekter, fåglar och däggdjur. Dagens regelverk kring växtskyddsmedel reglerar redan att produkterna ej får vara skadliga för bin.

Promemorian kan inte via saklig grund påvisa att privat användning av växtskyddsmedel idag leder till hälso- och miljörisker. Därmed kan en begränsning av privat användning av växtskyddsmedel med hänvisning till skyddet för hälsa- och miljö ej motiveras.

Praktiska konsekvenser om förslaget införs

Om förslaget i promemorian införs i sin helhet kommer det leda till en del praktiska konsekvenser som vi bedömer ökar riskerna för människors hälsa samt miljörisker. Nedan diskuteras en del av dessa konsekvenser.

- **Import**

Hårdare restriktioner i Sverige skulle troligtvis öka import av växtskyddsmedel som är förbjudna i Sverige. Denna import kan ske via t.ex. utländska webbshoppar, konsumenter som tar hem produkter i samband med utlandsresor etc. Hur ska import följas upp för att målet med denna promemoria ska uppnås? Hur ser man på riskerna med denna import av konsument?

- **Användning av medel från andra klimatzoner**

Användning av godkända växtskydd av KEMI kommer minska, användning av icke godkända växtskydd kommer öka. Risken ökar att växtskydd från andra klimatzoner kommer importeras (se ovan), substanser som vårt klimat inte klarar av att bryta ner. På detta sätt snarare ökar risken för människans hälsa och miljö, än minskar. Om konsument väljer att använda växtskyddsmedel som ej tillhandahåller instruktioner på svenska, finns en stor risk för felanvändning och överdosering.

”Svart” marknad av produkter

Marknaden för försäljning av egna lösningar kommer öka. Redan idag kan man finna Instagram-konton som rekommenderar att hålla produkter från skafferiet på ogräs. Produkter utan någon instruktion om hur dosering eller behandling ska ske. Blocket-användare säljer sina egna blandningar av ogräsmedel. Denna marknad kan man förvänta sig öka och skapar därmed större risk för överdosering/feldosering. Samt större följder för människors hälsa och miljön än de växtskyddsmedel som finns på marknaden idag.

- Egna knep och lösningar

Vi ser en möjlig konsekvens att konsumenter tar till egna knep och lösningar för att få bukt med sina problem. Exempelvis salt på sniglar och bensin/diesel för att bekämpa ogräs både kemiskt, men även för att bränna ogräs. Vilket då inte är förenligt med målen kring ”en giffri vardag”? Redan nu använder konsumenter ogräsbränning för att få bukt med sitt ogräs. Redan nu orsakar denna metod bränder där brandkår behöver tillkallas, hur kommer denna företeelse utvecklas om inte andra mer reglerade metoder finns tillgängliga?

- Mer manuellt arbete

Vi anser att även om man förminskar risken för miljö och hälsa vad gäller substanser finns det andra aspekter av förbudet. Risken för hälsan vad gäller mer manuellt arbete som måste utföras. Mer manuellt arbete leder till andra typer av skador och förslitning på kroppen.

- Miljödepartementets förslag på åtgärder

Miljödepartementet föreslår åtgärder man kan vidta för att minska angrepp av skadedjur. Om dessa åtgärder ska vidtas, hur ska konsumenten kunna tillgodoses denna information på ett tydligt och lättillgängligt sätt? Här finns en risk att angreppen inte lyckas bekämpas och blir för stora att få bukt med, där plantor istället måste kasseras. Därmed skapas det en ökad konsumtion när nya plantor istället måste köpas in. Att hitta en lösning utan onödigt resursslöseri borde vara en självklarhet för att gå i linje med en hållbar livsstil.

Skev fördelning avseende remissinstanserna

Vid en kontroll av vilka remissinstanser som fått ta del av denna promemoria framkommer det en överrepresentation av kommuner och myndigheter. Endast ett fåtal av de företag som innehar registrerade växtskyddsmedel för privat användning finns med på remisslistan. Vi anser att alla företag som innehar gällande registreringar av växtskyddsmedel skall beredas möjlighet att lämna in sina synpunkter på denna promemoria. Vi anser att promemorian ska skickas ut till alla innehavare av registreringar och att remisstiden ska förlängas så att berörda parter har möjlighet att inkomma med svar.

Orimlig utförsäljningsperiod

Vid en bestämmelse om att föreslagna restriktioner ska träda i kraft, anser vi det oskäligt att förändringen förväntas vara klar 1 januari 2021. Oskäligt ur flera perspektiv, användarna kommer inte hinna tillgodogöra sig informationen förrän produkterna inte längre är tillgängliga. Informationen om bättre alternativ kommer bli otydlig. Förändringen sker så att utförsäljningsfristen är ur säsong. Mycket produkter kommer bli kvar i butikshyllorna och på distributörens lager. Produkterna måste därmed destrueras, vilket vi anser ej vara försvarbart och ett resursslöseri. Utförsäljningsfristen borde vara i relation med säsongen för produkterna.

Förslag till fortsatt utredning

Utredning bör göras om det är en möjlighet att förbjuda alla produkter/ämnen som lämnar restprodukter i naturen men låta de produkter som innehåller biologiskt nedbrytbara aktiva substanser få finnas kvar på marknaden. På så sätt drivs marknaden mot produkter som ej ger någon långsiktig påverkan på miljön, men som fortsatt uppfyller de önskemål som marknaden/konsumenten har samt att risken minimeras att konsument tar till egna, oreglerade lösningar.

På Miljöcenters vägnar

Erika Görjevik, Produktchef